

SOCIALISTIČNA REVOLUCIJA V RUSIJI IN IZSTOP RUSIJE IZ VOJNE

Vzroki za revolucijo v Rusiji

Pred I. svetovno vojno Rusija ni poznala parlamentarne demokracije. V državi je bilo veliko socialnih **in političnih sporov**, veliko **delavskih stavk in uporov kmetov**. Meščanska revolucija leta 1905 je nekoliko zmanjšala pristojnosti carja, oblast pa se je še v desetletju po revoluciji, borila s privrženci revolucije. Svetovna vojna je razmere v državi naredila veliko težje. Vojna je prinesla v Rusijo **lakoto, pomanjkanje, oslabiljeno gospodarstvo**, ter **poraze carske vojske**. Že leta 1915 so izbruhnile demonstracije proti režimu in vojna je postajala vse bolj neprijubljena.

Nemška vlada in vodstvo nemške vojske je vzdrževalo stike z revolucionarnimi skupinami ruskih emigrantov, predvsem boljševiki. Želeli so pospešiti revolucijo in s tem oslabilo antanto. Revolucijo so pospeševali vojaški porazi carske vojske. V tem času se je sesula tudi vsa logistika (npr. oskrba z orožjem, strelivom, vzdrževanje vojne industrije, oskrbo mestnega prebivalstva z živili).

Ruski car Nikolaj II. z družino

Številni Rusi so morali zaradi vojne zapustiti svoje domove in se izseliti.

Februarska revolucija v Rusiji

Ozračje je postajalo vse bolj napeto, konec **februarja 1917** (10. marca po julijanskem koledarju, ki velja v Rusiji do leta 1918) v **Petrogradu** (v letih 1914-24, prej Sankt Petersburg) izbruhne **stavka**. Stavkajoči zahtevajo kruh, vojaki več nočejo vojne, policisti ki naj bi razbili stavko, pa so prehajali na stran upornikov. Politični upor je potekal pod geslom 'Dol car in vojna! Kruha!' Stavke so se razširile tudi na druga mesta. Konec februarja je car razpustil dumo (državni zbor v carski Rusiji), poslanci pa so naslednji dan ustanovili začasni komite.

Upor, ki se je pričel spontano, predvsem zaradi slabega položaja delavcev in kmetov v državi je postajal vedno bolj organiziran. Del levih poslancev in sindikalistov je vodil na novoustanovljen **sovjet** (delavsko predstavništvo). Sovjete so sestavljali predstavniki tovarn in vojaških enot, v naslednjih tednih so nastajali po vsej Rusiji. Sovjete so vodili **menjševiki** (struja v ruski socialni demokraciji, ki je ostala socialdemokratsko usmerjena), **eseri** (socialni revolucionarji, pripadniki srednjih slojev ruskega podeželja) in **boljševiki** (revolucionarno krilo, ki je po letu 1903 prevlada v ruski socialdemokratski stranki). Dejansko oblast pa je imel **izvršni komite sovjetov**.

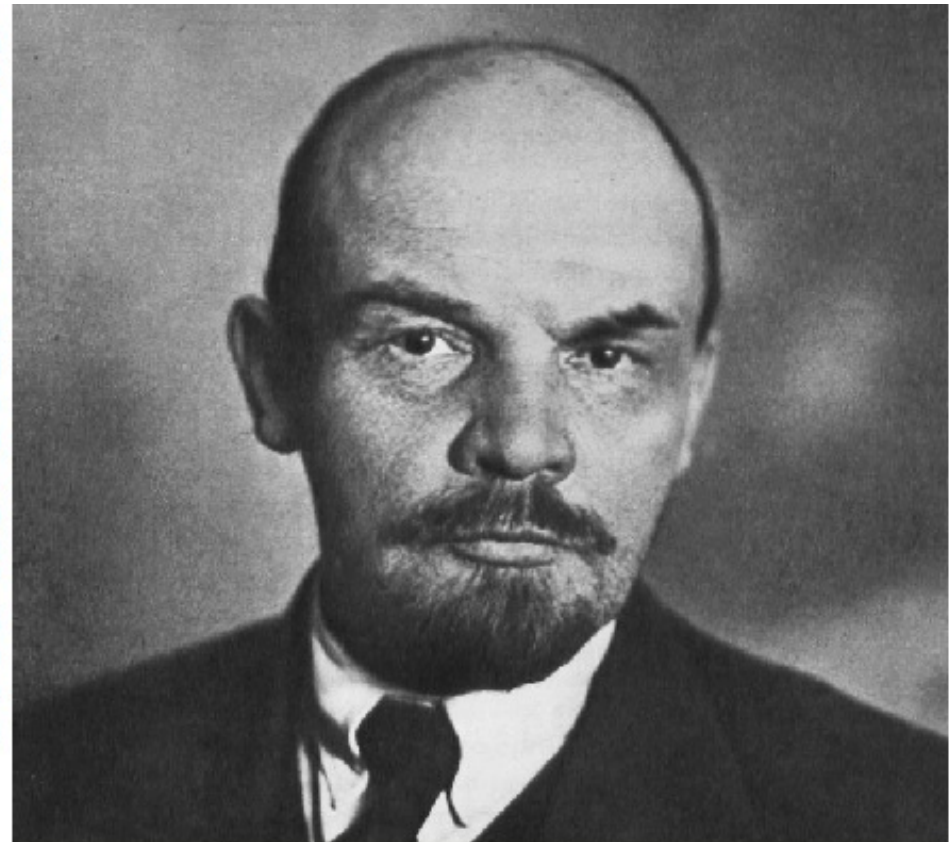

*Nikolaj II. Aleksandrovič Romanov (1868-1918)
ruski car*

Car Nikolaj II. je prisiljen odstopiti. Za prevlado v državi se borita **časna vlada, ki predstavlja parlament in **SOVJET**, delavsko predstavništvo, v katerem so bili predstavniki delavskih strank menjševikov, boljševikov in eserov.**

16. aprila 1917 se v Rusijo vrne vodja boljševikov (komunistov) LENIN. Zavzemal se je za **SOCIALISTIČNO REVOLUCIJO**, s pomočjo katere bi delavci (komunisti) na silo prevzeli oblast v državi.

Marca 1917 so Nemci navezali stike z **Vladimirjem Iljičem Leninom**. Imeli so upanje, da bo on tisti, ki bo Rusijo potegnil iz vojne. Lenin in somišljeniki so v zapečatenem železniškem vagonu aprila 1917, iz Švice preko Nemčije, Švedske in Finske prispeli v Rusijo v Petrograd. Lenin je doživel veličasten sprejem in v svojem prvem govoru določil svoj politični cilj. Že med februarско revolucijo je oblikoval tezo, da bi lahko vojna pomagala k **spremembi boržuazne revolucije v socialistično**. Po Leninovi vrnitvi, so se odnosi med boljševiki in menjševiki zaostri. Menjševiki so nasprotovali socialistični revoluciji. Boljševiški načrt je Lenin izoblikoval v t.i. **aprilskih tezah**, akcijski program o nalogah proletariata v sedanji revoluciji. Vsebina se je nanašala na zahteve za končanje vojne, odpravo stalne vojske in policije, nacionalizacijo bank in zemljiške posesti, kjer naj bi pravica razpolaganja z zemljo prišla v roke krajevnih sovjetov. Program je bil združen v tri gesla: *"Vso oblast sovjetom!*, *'Mir za vsako ceno!* in *'Vso zemljo kmetom!*. Kasneje so ta program razširili še s stališči do nacionalnega vprašanja. Narodi naj bi dobili pravico do samoodločbe, vključno z odcepitvijo in ustanovitvijo lastne države, bili naj bi povsem enakopravni, narodne manjšine in etnične skupine pa naj bi dobile možnosti za svoboden razvoj.

Vladimir Iljič Uljanov Lenin (1870-1924)
ruski politik, voditelj ruskih komunistov

OKTOBRSKA REVOLUCIJA

Oktobrska revolucija

Revolucija se je pričela ponoči ? iz **24. na 25. oktober** (6. na 7. november) 1917. Boljševiki so brez težav zavzeli vse pomembne strateške položaje mesta. Brez velikih posebnosti so zasedli tudi sedež vlade, Zimsko palačo v Petrogradu. Karenski je pobegnil in se s tem izognil aretaciji. revolucija je zmagala v Petrogradu, kasneje pa še v Moskvi. Sestal se je II. kongres sovjetov in sprejel odloka o miru in zemlji. :

Rusija je postala prva socialistična država na svetu.

Oblast so prevzeli in jo v tri leta trajajoči vojni prevzeli boljševiki. Vladali so v imenu delavcev, a brez njihovega pooblastila.

Volilni poster sovjetskih revolucionarjev leta 1917

Zakaj je Rusija izstopila iz vojne?

LENIN in BOLJŠEVIKI so imeli v Rusiji veliko nasprotnikov, da bi se kot vladajoča manjšina ohranili na oblasti je bilo potrebno čim prej podpisati premirje z Nemčijo.

Mir v Brest-Litovsku

Lenin je postavil za glavni cilj ruske zunanje politike takojšen **konec vojne**. Novi komisar za zunanje zadeve Trocki pa je natančno določil, da sovjetska država zahteva premirje in demokratičen mir brez aneksij in odškodnin, mir na osnovi pravice ljudstev do samoodločbe. Rusija je v tem času namesto caristične vojske, ustanovila **Rdečo armado**. Premirje je Rusija sklenila decembra 1917, vendar vodilni centralni sili tega nista sprejeli. Centralne sile so začele ofenzivo vzdolž vzhodne fronte proti mladi državi in tako izsilile sklenitev miru v Brest-Litovsku, marca 1918. Sovjetska vlada je morala odstopiti ozemlja Estonije, Latvije in Litve ter Poljsko. Finsko in Ukrajino pa so morali priznati kot samostojni državi.

Centralne sile so si s tem mirom nakopale velike skrbi. Namesto, da bi se posvetili ostalim frontam so morali še vedno imeti na vzhodu velike vojaške sile, ki so zasedale z mirom pridobljene vzhodne dežele. Mir v Brest-Litovsku je ob koncu vojne postal neveljaven, že prej pa so ga prekalci tudi v Rusiji.

Kako so v britanskih časnikih prikazali poraz Rusije?

S pomočjo besedila v učbeniku na strani 19 ugotovi glavne vzroke za propad centralnih sil.

Ugotovi, po kašnem vrstnem redu so države centralnih sil kapitulirale?